

ION ΜΠΕΝΑΚΗ

BENAKI MUSEUM

F21.6
A86c

ΡΥΣΑΦΙΚΑ

JEWELRY

9659
15 ip.

Ἐξώφυλλο : Χριστὸς ἀνάγλυφος σὲ ὄρεϊα κρύσταλλο. 12ος - 13ος αἰ. Μεταγενέστερο
πλαίσιο μὲ πολύτιμες πέτρες καὶ μαργαριτάρια. Ὑψος 6 ἐκ. N, πρ. 106/114
Cover : Christ; relief on rock crystal. 12th - 13th cent. Later mount with precious stones
and pearls. Height 6 cm. N, c. 106/114

ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΜΠΕΝΑΚΗ

BENAKI MUSEUM

F21.6
A866

ΧΡΥΣΑΦΙΚΑ

JEWELRY

ΑΘΗΝΑΙ

ATHENS

1970

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἀπὸ τὴν πλούσια συλλογὴ τῶν χρυσῶν τοῦ Μουσείου Μπενάκη παρουσιάζομε στὸ τεῦχος τοῦτο ἐκλεκτὰ δείγματα, ποὺ σηματοδεύουν τὴν τέχνη πέντε περίπου χιλιετηρίδων.

Τὸ παλιότερο κομμάτι εἶναι τὸ πρωτοελλαδικὸ κύπελλο ἀπὸ τὴν Εὐβοία (1). Τὴν πλούσια χρυσοχοϊκὴ τέχνη τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἀντιπροσωπεύουν ἓνα περιδέραιο (2) καὶ ἓνα σκουλαρίκι (4). Στους πρώιμους ἱστορικοὺς χρόνους τὰ ἑλληνικὰ χρυσᾶ ἂν καὶ ἔχουν τὸ σχῆμα καὶ τὴ λειτουργία κοσμημάτων, ἔχουν χαρακτῆρα περισσότερο «θρησκευτικόν». Τούτῃ τῇ σημασίᾳ φαίνεται πὼς ἔχει ἡ ταινία μὲ τις ἀνατολιζουσες σφίγγες (3) τῶν ὕστερων Γεωμετρικῶν χρόνων, ποὺ στόλιζε τὴν κεφαλὴ κάποιου νεκροῦ ἥρωα στὸν τάφο του. Τοῦτο συνδυάζεται καὶ μὲ τὴν πίστη τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὴ μυθικὴ προέλευση τοῦ χρυσοῦ, ποὺ ἀποκαλεῖται καὶ «γυιὸς τοῦ Δία».

Περισσότερο κοσμικὸ καὶ διακοσμητικὸ χαρακτῆρα ἀποκοτῶν τὰ χρυσᾶ καὶ διάλυθα, πολλὰς φορὲς πολυχρῶμα κοσμήματα στους Ἑλληνιστικοὺς χρόνους, ἂν καὶ τὰ θέματα ποὺ χρησιμοποιοῦν στὸν διάκοσμο, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ γνωστὰ φυτικά, εἶναι κυρίως μυθολογικὰ ἢ θρησκευτικὰ: περόνη μὲ Ἄφροδίτη καὶ ἔρωτες (12), «Δίσκος» ἢ «Περίαμμα» μὲ προτομὴ Ἀθηνᾶς (13), δακτυλίδι μὲ τὴν Λήδα καὶ τὸν κύκνο (9), διάδημα μὲ τὸν κόμβο τοῦ Ἡρακλέους (10), βραχιόλια καὶ δακτυλίδια σὲ σχῆμα φιδιοῦ καὶ ἄλλα. Ἡ στενὴ ἐπαφὴ ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μὲ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Αἰγύπτου, ποὺ χαρακτηρίζονται γιὰ τὴ χλιδὴ τους, πλούτισε τὰ κοσμητικὰ θέματα καὶ δυνάμωσε τὴ συνήθεια τοῦ στολισμοῦ ὄχι μόνον τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἀρχόντων, ἀλλὰ καὶ τῶν κοινῶν θνητῶν ἀκόμα. Τούτῃ τῇ συνήθειᾳ τὴν κρατοῦν οἱ Ἕλληνες καὶ στὴ Ρωμαϊκὴ ἐποχῇ, ποὺ παρουσιάζει σχεδὸν ἀναλλοίωτα, τὰ ἴδια κοσμητικὰ καὶ μυθολογικὰ θέματα· παίρνουν ὅμως τὰρα περισσότερο τὸ νόημα τοῦ μαγικοῦ φυλαχτοῦ.

Στους Βυζαντινούς χρόνους συνεχίζεται η αγάπη της Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς γιὰ τὴν πολυχρωμία, ἐπηρεάζεται ὁμως ἡ διακόσμηση ἀπὸ τὴ θεματολογία τῆς νέας θρησκείας: δακτυλίδι μὲ τὴν εἰκόνα καὶ τὴν ἐπιγραφή «Μήτηρ Θεοῦ» (32), ἐγκόλπιο μὲ τὸν Χριστὸ (εἰκόνα ἐξωφύλλου). Τὰ βυζαντινὰ κοσμήματα (33 - 36), στολισμένα μὲ χριστιανικὰ θέματα, ἔχουν ἄλλοτε θρησκευτικὸ νόημα καὶ ἄλλοτε προορίζονται γιὰ τὴν ἐπίδειξη τῆς δύναμης καὶ τοῦ πλοῦτου ἐκείνων ποὺ τὰ φοροῦσαν.

Στὰ νεώτερα χρόνια, στὴν Τουρκοκρατία, ἡ δυνατότητα τῆς ἐπικοινωνίας τῶν Ἑλλήνων χρυσοχόων μὲ τὴ Δύση, τὴ Βενετία, καὶ τὴν Ἀνατολὴ πλουτίζει καὶ ἀνανεώνει ὄχι μόνον τὴν τεχνικὴ ἀλλὰ καὶ τὰ κοσμητικὰ θέματα. Χαρακτηριστικὸ δείγμα δυτικῆς ἐπίδρασης εἶναι τὰ σκουλαρίκια τῆς Σίφνου μὲ τίς καραβέλλες, στολισμένες μὲ τὸ λιοντάρι τῆς Βενετίας (39). Τίς στενές σχέσεις μὲ τὴν Ἀνατολὴ δείχνουν ἡ κόρη μὲ τὰ ρουμπίνια καὶ τὸ σμάλτο (37) καὶ τὸ ἐγκόλπιο μὲ σμαράγδια καὶ ρουμπίνια (38), καμωμένα σὲ ἑλληνικὸ ἐργαστήριον τῆς Κωνσταντινούπολης.

Καλὰ δείγματα τῆς χρυσοχοϊκῆς τέχνης τῆς Ἀνατολῆς εἶναι τὰ σκουλαρίκια ἀριθμ. 45 (ἰσλαμικὸ) καὶ ἀριθ. 44 (Ἰνδοπερσικὸ).

INTRODUCTION

This book contains a selection of specimens from the remarkable collection of gold jewelry covering a period of approximately 5000 years which is exhibited in the Benaki Museum.

The most ancient object is a Proto-Helladic cup from Euboea (1). A necklace (2) and an earring (4) illustrate the elaborate skill of goldsmiths of the Mycenaean age. In archaic Greece gold jewelry, although shaped and used as ornamental objects, assumed a more religious significance, as in the instance of the band with orientalising sphinxes (3) of the late Geometric period which once adorned the head of a dead hero in his tomb. This religious aspect attached to jewelry furthermore accords with the belief of the ancient Greeks in the mythical provenance of gold, sometimes referred to as "The Son of Zeus".

In the Hellenistic period, gold jewelry, embellished with precious stones, acquired a more worldly and ornamental character. The favourite decorative motifs (except for the well-known floral designs) were generally either mythological or religious in character, as in the instances of the pin depicting Aphrodite and Eros (12), the medallion disc, or "Periamma", with a bust of Athena (13), the ring representing Leda and the Swan (9), the diadem with the Herakles knot (10), the snake-bracelets, rings, etc.

From the time of Alexander the Great onwards close contact with Egypt and the peoples of the East, renowned for their lavish opulence, provided goldsmiths with a wider range of style and rendered the use of bejewelled adornment (not only by royalty and the aristocracy, but also by people of lesser rank) more popular. This tradition was also continued by the Greeks during the Roman period. They used the same almost unchanging decorative and mythological motifs, a new feature being the deeper significance attached to magical amulets.

During Byzantine times the Hellenistic love of polychrome jewelry remained unchanged, but the iconographical motifs were chiefly influenced by the new faith, as in the case of the enamel ring with the figure and inscription "Mother of God" (32) and the pendant with Christ (cover). Byzantine jewelry (33-36) decorated with Christian themes sometimes has a religious connotation; at others it simply reflects the power and opulence of its wearers.

In the period of the Turkish occupation, the possibility of communication with Venice and the West on the one hand, and with Eastern countries on the other, afforded Greek goldsmiths with the opportunity of renewing and enriching both their technique and their designs. Typical examples of Western influence may be found in the earrings from Siphnos which are in the form of caravels with the Lion of St. Mark depicted on the pennant (40). Close connections with the East are discerned in the buckle with rubies and enamel (38) and in the pendant with emeralds and rubies (39) which may have been wrought in a Greek workshop at Constantinople. Pure specimens of Eastern craftsmanship are found in the Islamic (45) and Indo-Persian earrings (44).

Χρυσό κύπελλο. Πρωτοελλαδικό (3η χιλιετηρίς π.Χ.). Ύψος 9,5 εκ.
Gold cup. Protohelladic (3rd millenium B.C.) Height 9,5 cm.

N, πρ. 741
N, c. 741

Μυκηναϊκό περιδέριο
12ος αϊ. π.Χ. Μήκος
49 εκ. Ν, πρ. 272/35

Mycenaean necklace.
12th cent. B.C. Length
49 cm. Ν, c. 272/35

Ταινία από την Κω (λεπτομέρεια). 7ος αἰ. π.Χ. Ὑψος ρόδακος 2,5 ἐκ.
Funerary band from Kos (detail). 7th cent. B.C. Height of rosette 2,5 cm.

N, πρ. 272/42

N, c. 272/42

3

4

Μυκηναϊκὸ σκουλαρίκι. 12ος αἰ. π.Χ. Ὑψος 3,2 ἐκ.
Mycenaean earring. 12th cent. B.C. Height 3,2 cm.

Mycenaean earring. 12th cent. B.C. Height 3,2 cm.

N, c. 103/2

Σκουλαρίκια. 4ος - 3
αί. π.Χ. Ύψος 6. έ
N, πρ. 103

Pair of earrings. 4th
3rd cent. B.C. Height
6 cm. N, c. 103

Σκουλαρίκια με άμφο
ρεϊς. 4ος αί. π.Χ. Ύψος
7 έκ. N, πρ. 103/4

Amphore - earrings. 4th
cent. B.C. Height 7 cm
N, c. 103/4

ος
κ.
/4
-
ht
/4

Στεφάνι με φύλλα και λουλούδια. 4ος αι. π.Χ. Μέγ. ύψος 24 εκ.
Wreath with leaves and flowers. 4th cent. B.C. Height 24 cm.

N, πρ. 272/19
N, c. 272/19

-
ς
7
n
.
7

Περιδέραιο με λυχνίτες λίθους. 3ος - 2ος αι. π.Χ. Μήκος 35 εκ.
Necklace with garnets. 3rd - 2nd cent. B.C. Length 35 cm.

N, πρ. 105/44
N, c. 105/44

8

Δακτυλίδι με ἐγχάρακτη πα-
ράσταση τῆς Λήδας. Ἑλλη-
νιστικό. Πλάτος 2,85 εκ.
N, πρ. 105/48

Ring with intaglio bezel: Leda.
Hellenistic. Length of bezel
2,85 cm. N, c. 105/48

9

10

Διάδημα με κόμβο Ἡρακλέους (λεπτομέρεια), 2ου ἡμισυ 3ου αἰ. π.Χ. Λυχνίτες καὶ σμάλτο. Ὑψὸς κόμβου 4,5 ἐκ.

N, πρ. 105/38

Diadem with Herakles knot (detail). 2nd half of 3rd cent. B.C. Garnets and enamel. Height of knot 4,5 cm.

N, c. 105/38

11

Ἀπόληξη βραχιολιοῦ σὲ σχῆμα κεφαλῆς κριοῦ. Γύρω στὰ 400 π.Χ. Χρυσὸς καὶ ἔλεφαντοστό. Μῆκος κεφαλῆς 1,4 ἐκ.

N, πρ. 105/80

Ram's head (part of a bracelet). Around 400 B.C. Gold and ivory. Length of head 1,4 cm. N, c. 105/80

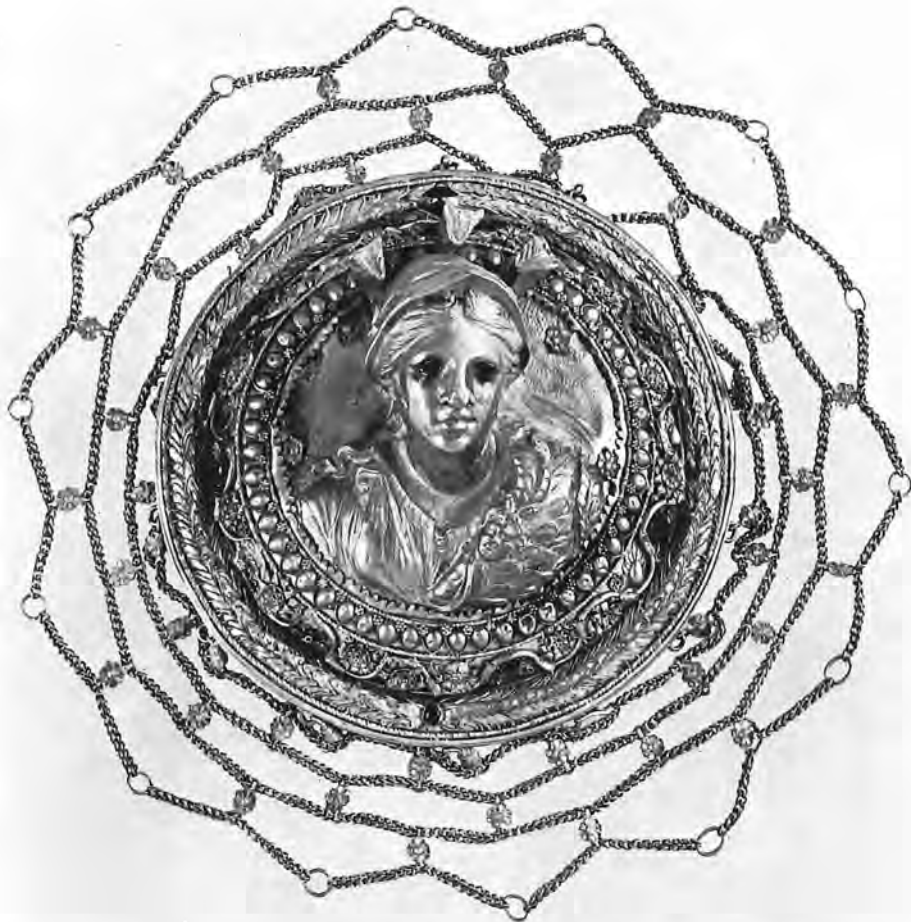
Κεφαλή περόνης με
 Ἀφροδίτη ἀναδυομένη
 καὶ Ἔρωτες. 3ος αἰ. π.Χ.
 Ὑψὸς μορφῆς 1,6 ἐκ.

N, πρ. 272/38

Head of pin. Aphrodite
 Anadyomene with E-
 rotes. 3rd cent. B.C.
 Height of figure 1,6 cm.

N, c. 272/38

π.
η
Κ.
ς.
8
e
-
ς.
ι.
8

«Δίσκος» με ανάγλυφη προτομή Ἀθηνᾶς. 2ος αἰ. π.Χ. Διάμ. δίσκου 11,1 ἐκ. N, πρ. 105/42
"Disc" with bust of Athene in high relief. 2nd cent. B.C. Diameter of disc 11,1 cm. N, c. 105/42

Περιλαίμιο (?) με κεφαλές λυγκός. 3ος - 2ος αι. π.Χ. Ύψ. κεφ. 2,5 εκ.
Torque (?) with lynx - heads. 3rd - 2nd cent. B.C. Height of head 2,5 cm.

N, πρ. 105/5
N, c. 105/25

15 Ύψος 4 εκ. N, πρ. 104/104
Height 4 cm. N, c. 104/104

16 Διάμετρος 7,6 εκ. N, πρ. 105/5
Diam. 7,6 cm. N, c. 105/5

Δακτυλίδια και βραχιόλια σε σχήμα φιδιού. Ρωμ. εποχής.
Snake rings and bracelets. Roman period.

17 Ύψος 3,8 εκ. N, πρ. 105/50
Height 3,8 cm. N, c. 105/50

18 Διάμ. 7,2 εκ. N, πρ. 105/10
Diam. 7,2 cm. N, c. 105/10

Βραχιόλι με ένθετα σμαράγδια, δύο δακτυλίδια με λυχνίτες και πέντε περιόπτα με σμαράγδια.
 Ύστερα έλληνιστικά.

N, πρ. 104/81, 83, 85, 86

Bracelet with emeralds, two rings with garnets and five emerald - studded part of a necklace.
 Late hellenistic.

N, c. 104/81, 83, 85, 86.

Περιδέραιο με κεφαλή
Μέδουσας και γυναι-
κεία προτομή. 2ος αι.
μ.Χ. Μήκος 30 εκ., διά-
μετρος μεταλλείου 3,6
εκ. N, πρ. 104/5

Necklace with Medusa-
head and woman's bust.
2nd cent. A.D. Length
30 cm., diam. of medal-
lion 3,6 cm. N, c. 104/5

21

Σκουλαρίκια με έρωτες και λυχνίτες. 1ος αϊ. μ.Χ. Ύψος 6,8 εκ. N, πρ. 103/10

Earrings with Eros - figures and garnets. 1st cent. A.D. Height 6,8 cm. N, c. 103/10

22

Έγγλυφος σαρδάνυξ σε πλαίσιο με ρουμπίνια. Ρωμαϊκό. Ύψος 4 εκ. N, πρ. 104/1

Intaglio cornelian surrounded by rubies. Roman. Height 4 cm. N, c. 104/1

23

Σκουλαρίκι. 3ος αϊ. π.Χ. Σμάλτο. Ύψος 4,3 εκ. N, πρ. 103/7

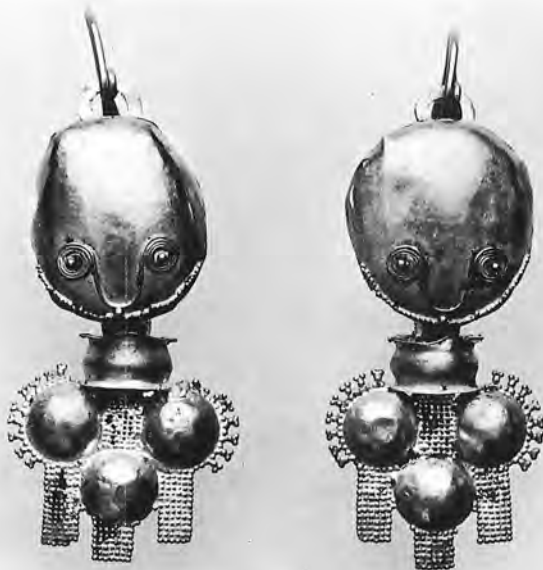
Earring. 3rd cent. B.C. Enamel. Height 4,3 cm. N, c. 103/7.

Ἐρωτες. 1ος αἰ. π.Χ. Σκουλαρίκια με σμαράγδια, λυχνίτες καὶ μαργαριτάρια. Ὑψος 4,35 ἐκ.

N, πρ. 103/40

Erotes. 1st cent. B.C. Earrings with emeralds, garnets and pearls. Height 4,35 cm. N, c: 103/40

Σκουλαρίκια κυπριακά(;)
 Ύστερα έλληνιστικά.
 Ύψος 5,9 εκ.

N, πρ. 103/31

Earrings from Cyprus(?)
 Late Hellenistic. Height
 5,9 cm. N, c. 103/31

Τριπλό δακτυλίδι με
 πέντε σφενδόνες. Ύστ.
 Ρωμ. έποχής Μήκος 7,1
 εκ. N, πρ. 104/107

Triple ring with five
 bezels. Late Roman.
 Length 7,1 cm.

N, c. 104/107

Περίπλο με νόμισμα Ἀδριανοῦ. Μεταγενέστερο δέσιμο (3ος αἰ. μ.Χ.) Διάμ. 4,1 ἐκ.
N, πρ. 104/59

Pendant with coin of Hadrian. Later mount (3rd cent. A.D.) Diameter 4,1 cm.

N, c. 104/59

28 Σκουλαρίκια Συρίας. 6ος αι. μ.Χ. Ύψος 6,6 εκ.
Earrings from Syria. 6th cent. A.D. Height 6,6 cm.

N, πρ. 106/70
N, c. 106/70

29 Βυζαντ. σκουλαρίκι. 6ος αι. Μαργαριτάρια και χάνδρες. Ύψ. 1,8 εκ. N, πρ. 106/20
Byzantine earring. 6th cent. Pearls and glass beads. Height 1,8 cm. N, c. 106/20

30 Βυζαντινό διάτρητο σκουλαρίκι. 6ος αι. Ύψος 4,4 εκ. N, πρ. 106/106
Byzantine openwork earring. 6th cent. Height 4,4 cm. N, c. 106/106

Ζεύγος βραχιολιών. Μέ-
σα του αἰ. μ.Χ. Διάμ.
8,8 ἐκ., ὕψος 5,8 ἐκ.

N, πρ. 106/2

Pair of bracelets. Middle
of 6th. cent. A.D. Diam.
8,8 cm., height 5,8 cm.

N, c. 106/2

32

Δακτυλίδι με σμάλτο.
«Μήτηρ Θεοῦ» 8ος αἰ.
Διάμ. 2,1 ἐκ., ὕψ. 1,6 ἐκ.
N, πρ. 106/14

Ring with enamel. "Mother of God". 8th cent.
Diam. 2,1 cm., height 1,6 cm. N, c. 106/14

33

Δακτυλίδι με ἀμφι-
πρόσωπη σφενδόνη.
7ος αἰ. Διάμ. 2,5 ἐκ.
N, πρ. 106/113

Ring with double - faced
bezel. 7th cent. Diam.
2,5 cm. N, c. 106/113

34

Σμάλτο. 14ος αἰ. Ὑψ.
2,1 ἐκ. N, πρ. 106/109

Enamel. 14th cent. Height
2,1 cm. N, c. 106/109

35

15ος αἰ. Ὑψος 2,1 ἐκ.
N, πρ. 106/117

15th cent. Height 2,1 cm.
N, c. 106/117

Ἐγκόλλιο με σμάλτο περικλειστο. 14ος αἰ.
Ἵψος 3 ἐκ. N, πρ. 106/116

Pendant in cloisonné enamel. 14th cent.
Height 3 cm. N, c. 106/116

36

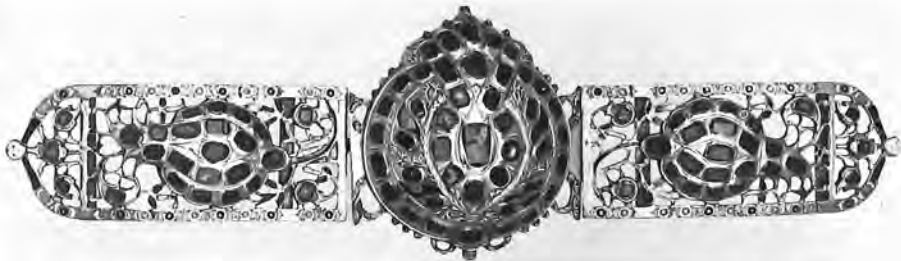

37

Τρία κρεμαστά ζῶα. Ἄρχὲς 16ου αἰ. Μαυ-
γαριτάρια «μπαρόκ», χρυσὸς καὶ σμάλτο.
Ἴσπανικὰ (?). Μῆκος 1,9 - 3,5 - 2,5 ἐκ.
N, πρ. 107/50,49,51

Three baroque pearl pendants with enamel.
Beginning of 16th cent. Spanish (?). Length
1,9 - 3,5 - 2,5 cm. N, c. 107/50,49,51

Πόρπη με ρουμπίνια και σμάλτο. 17ος - 18ος
αί. Έλληνικό εργαστήριο Κωνσταντινου-
πόλεως. Μήκος 24,5 εκ. Ν, πρ. 107/55

Buckle with rubies and enamel. 17th - 18th
cent. Greek workshop in Constantinople.
Length 24,5 cm. Ν, c. 107/55

38

39

Έγκόλπιο Μητροπολίτου με σμαράγδια και
ρουμπίνια. 1738. Ύψος 17,4 εκ. Β, πρ. 19/12

Encolprium of a Metropolitan with emeralds
and rubies. 1738. Height 17,4 cm. Β, c. 19/12

Καράβια. Σκουλαρίκια από την Σίφνο με σμάλτο και μαργαριτάρια. Ἀρχές 18ου αἰ. Ὑψος 12,5 ἐκ. Δωρεὰ Ἑλ. Σταθάτου.

Πρ. 312

Caravels. Earrings from Siphnos with enamel and pearls. Beginning of 18th cent. Height 12,5 cm. Presented by Hel. Stathatos.

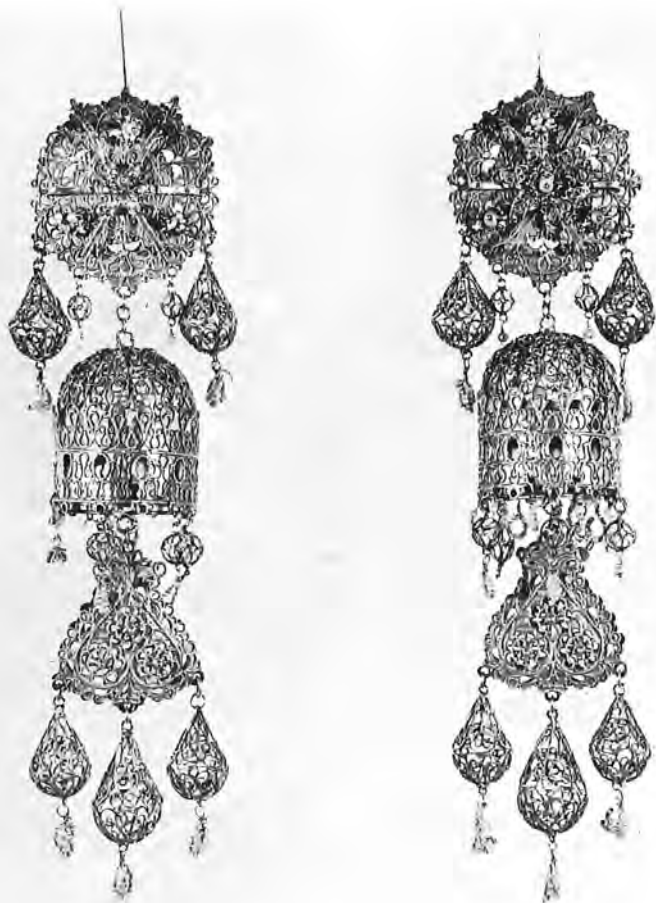
C. 312

Σταυρός από την Γεωργία. 18ος αι. Περουζέδες, σμαράγδια και ρουμπίνια. Ύψος σταυρού
5,8 εκ.

N, πρ. 107/22

Cross from Georgia. 18th cent. Turquoise, emeralds and rubies. H. of cross 5,8 cm. N, c. 107/22

Σκουλαρίκια συρματερά από την Κω. 18ος αι. Ύψος 20,5 εκ.
Filigree earrings from Kos. 18th cent. Height 20,5 cm.

Σ, πρ. 257/17
Σ, c. 257/17

43

Ύψος 5 εκ.
Height 5 cm.

N, πρ. 101/11
N, c. 101/11

44

Ύψος 4,3 εκ.
Height 4,3 cm.

N, πρ. 100/29
N, c. 100/29

45

Ίνδοπερσικό. Ύψ. 5 εκ. N, πρ. 102/18
Indo-Persian. Height 5 cm. N, c. 102/18

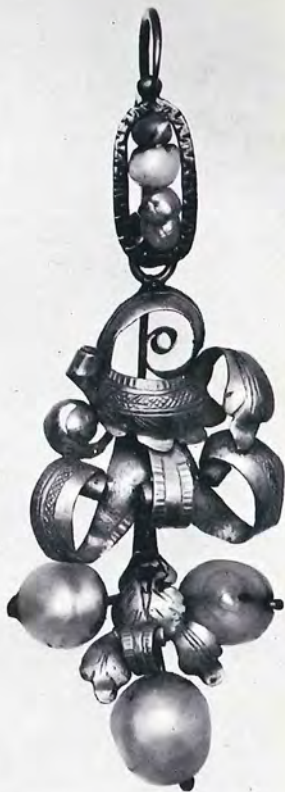
46

Ίσλαμικό. Ύψ. 5,8 εκ. N, πρ. 101/21
Islamic. Height 5,8 cm. N, c. 101/21

Σκουλαρίκια συρματερά με σμάλτο. 18ος αι. Ύψος 8 εκ.
Filigree earrings with enamel. 18th cent. Height 8 cm.

N, πρ. 100/7
N, c. 100/7

Σκουλαρίκια με μαργαριτάρια. 19ος αϊ. Ύψος 6,7 εκ.
Earrings with pearls. 19th cent. Height 6,7 cm.

N, πρ. 101/10
N, c. 101/10

Στὴν ἴδια σειρά :

ΚΕΝΤΗΜΑΤΑ ΣΚΥΡΟΥ
ΚΕΝΤΗΜΑΤΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΕΠΤΑΝΗΣΟΥ
ΚΕΝΤΗΜΑΤΑ ΚΡΗΤΗΣ - ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ - ΚΥΚΛΑΔΩΝ
ΑΣΗΜΙΚΑ
ΚΕΡΑΜΙΚΑ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

In the same series :

SKYROS EMBROIDERIES
EPIRUS AND IONIAN ISLANDS EMBROIDERIES
CRETE - DODECANESE - CYCLADES EMBROIDERIES
SILVERWARE
POTTERY OF ASIA MINOR

© "Έκδοση τῶν «Φίλων τοῦ Μουσείου Μπενάκη»
Published by "The Friends of the Benaki Museum"

Φωτογραφίες Ἐμίλ - Photographs by Emile
1 - 11, 15 - 18, 20, 21, 23 - 35, 38.

καὶ Μ. Σκιαδαρέση - and M. Skiadaresis
12 - 14, 19, 22, 36, 37, 39 - 49.

Ἐκτύπωση Ἰ. Μακρῆ Α.Ε. Ἀθήναι - Printed by J. Makris S.A. Athens

